

УДК 33. 65.330.3
DOI 10.15673/fie.v16i4.3063

Седікова І.О.

докторка економічних наук, професорка
завідувачка кафедри менеджменту та логістики
E-mail: irina-sedikova@ukr.net
ORCID ID: 0000-0001-5684-6927

Савенко І.І.

доктор економічних наук, професор
кафедра менеджменту та логістики
E-mail: iisavenko52@ukr.net
ORCID ID: 0000-0001-7901-6360

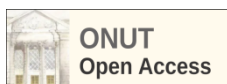
Седіков Д.В.

Ph.D., старший викладач
кафедра економічної теорії та фінансово-економічної безпеки
Одеський національний технологічний університет
вул. Канатна 112, м. Одеса, Україна, 65039
E-mail: sedikov94@ukr.net
ORCID ID: 0000-0001-7706-2881

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ХАРЧОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ В ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД

Стаття присвячена дослідженню інвестиційної привабливості харчових підприємств України у повоєнний період. Особливу увагу виділено визначенню факторів, які стимулюють або підтримують інвестиційну активність, зокрема модернізацію виробничих потужностей, впровадження новітніх технологій та диверсифікацію продуктового асортименту для підвищення експортного потенціалу. У роботі акцентовано увагу на важливості залучення прямих іноземних інвестицій як ключового інструменту подолання економічних викликів, забезпечення доступу до капіталу, інноваційних технологій та міжнародних ринків. Визначено основні ризики, пов'язані з інвестуванням у галузь, включаючи політичну нестабільність, логістичні проблеми тощо. Запропоновано шляхи мінімізації ризиків через впровадження сталих екологічних та соціальних практик, адаптацію міжнародного досвіду до українських реалій, задля покращення бізнес-середовища, включаючи гармонізацію законодавства зі світовими стандартами, розвиток інфраструктури та впровадження стимулів для інвесторів. Зроблено висновок про те, що інтеграція глобальних трендів у галузь, оптимізація ланцюгів постачання, а також використання інноваційних рішень створюють додаткові можливості для залучення іноземного капіталу та сприяють відновленню української економіки.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна привабливість, харчова промисловість, післявоєнний період, модернізація, експортний потенціал, ризики.

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution 4.0 International License](http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)
<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. В умовах сучасних викликів питання пост воєнної розбудови України та створення сприятливого інвестиційного клімату набуває особливого значення. Воєнні конфлікти не лише завдають значних руйнувань виробничій інфраструктурі, а й призводять до істотного скорочення обсягів економічної діяльності в країні. Наукові дослідження та історичний досвід свідчать, що характер та швидкість економічного відновлення у повоєнний період залежать від низки ключових чинників, серед них нами виокремлено, тривалість та інтенсивність конфлікту, масштаби міжнародної допомоги та підтримки, якості інституційних рамок, які забезпечують ефективне управління ресурсами та стимулюють інвестиції. Розвинена інституційна база сприяє швидкому відновленню, оскільки вона забезпечує правову визначеність, підтримує інвесторів та сприяє відновленню довіри до економіки країни.

Натомість тривала нестабільність та слабкі інституції можуть затримувати процес відбудови, поглиблюючи економічні втрати. Роль зовнішньої підтримки (фінансову, технічну, гуманітарну), не можна недооцінювати. Вона стає каталізатором для відновлення економічного потенціалу, відбудови інфраструктури та стимулювання інвестиційної активності. «Розробити такий план для України допоможе досвід країн, які мали «повстати з попелу» війни і навіть увійти до підручників історії зі своїм економічним дивом», ідеться про Західну Німеччину, Італію, Японію, Південну Корею та Ізраїль, де однією з умов такого економічного дива були саме інвестиції» [6].

Особливий вплив війна має на харчову промисловість, яка є ключовою для забезпечення продовольчої безпеки та стабільності. Руйнування підприємств харчової галузі, порушення логістичних ланцюгів постачання та зниження доступу до сировини призводять до зменшення обсягів виробництва та підвищення цін на харчові продукти. Крім того, війна

ускладнює експорт продукції харчових підприємств, що негативно впливає на їхню фінансову стійкість та можливості інвестування в модернізацію виробництва. Відновлення цієї галузі є критично важливим для стабілізації економіки та забезпечення базових потреб населення, тому тема даного дослідження є актуальною та своєчасною.

Аналіз останніх публікацій по проблемі. Тематика інвестиційної привабливості розкривається у наукових працях різновекторне, Л. Долінський Л. та О. Рибачок О. у своїх дослідженнях характеризують інвестиційну привабливість як «складну комплексну характеристику» [1], О. Стащук, О. Деркач, В. Лозовик досліджують інвестиційний клімат України та інструменти його покращення [2]. Методологію та інструментарій формування інвестиційної стратегії в агропромисловому комплексі досліджують Я. Жовнірчик, В. Гусев [3], у працях Л. Панкова, О., Камалова-

Кутинєць розглядаються аспекти та інструментарій залучення іноземних інвестицій в умовах економіки війни [4]. Вивчення механізмів залучення іноземних інвестицій знайшло відображення у працях Л. Басовського, А. Гойко, Ю. Макогона, В. Новицького та ін.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. У науковій літературі відсутня єдина дефініція терміну «інвестиційна привабливість» (ІП), що підкреслює багатогранність цього поняття. Його концепція з'явилася в економічному просторі у 80-90-х рр. XX ст., де під ІП усвідомлюється доцільність інвестування вільних коштів у конкретний об'єкт.

У сучасному економічному дискурсі підхід до трактування ІП є досить широким і багатоваріантним. Проведений авторами критичний аналіз наукових джерел дозволяв ідентифікувати базисні групи підходів до цієї дефініції, які наведено на рис. 1.

Рис. 1. Підходи до визначення поняття «інвестиційна привабливість»*
*розроблено авторами

У «Методиці інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємства» це поняття визначається як «рівень задоволення фінансових, виробничих, організаційних та інших вимог інвестора, що оцінюється через інтегральні показники» [5].

Зважаючи на наявність певних наукових напрацювань у сфері інвестиційної тематики, зокрема в аспекті оцінки ІП об'єктів інвестування, доцільно здійснити критичний аналіз окремих публікацій цього питання. Попри те, що тема інвестицій активно досліджується і є надзвичайно актуальною, у науковій літературі досі відсутнє єдине загальноприйняте визначення поняття «інвестиції». Серед відомих ви-

значень можна виділити трактування Г. Федорова, який, на погляд авторів, є адекватним і всебічним «інвестиції виступають у всіх різновидах майнових та інтелектуальних цінностей, які цілеспрямовано вкладаються в об'єкти комерційної, підприємницької, виробничої та інших видів». діяльність з отримання прибутку та розвитку відповідної території» [6]. Це визначення акцентує увагу на універсальності інвестицій як ресурсу, який охоплює матеріальні, нематеріальні активи, спрямовані на досягнення соціально-економічних ефектів.

П. Коренюк і О. Копил визначають ІП як здатність досягти взаємно корисної угоди між сторона-

ми, акцентуючи увагу на тому, що «рівень інвестиційної привабливості значною мірою залежить від швидкості досягнення консенсусу між суб'єктами інвестиційного процесу» [8].

В умовах України особливий інтерес становлять іноземні та змішані інвестиції. Це зумовлено складною економічною ситуацією, яка склалася через руйнівний вплив війни на національні галузі господарства, що супроводжує дефіцит ресурсів у вітчизняних підприємствах. Іноземні інвестиції в цьому контексті виступають як важливий інструмент подолання економічних викликів, після чого вони забезпечують доступ до додаткового капіталу, новітніх технологій, управлінських практик і міжнародних ринків.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про режим іноземного інвестування», «іноземні інвестиції – цінності, що вкладаються іноземними інвесторами в об'єкти інвестиційної діяльності відповідно до законодавства України з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту» [7].

О. Лопатовська, Ю. Нікольчук пропонують лаконічне й доступне визначення ПІ на макrorівні, зазначаючи, що «інвестиційна привабливість країни – це характеристика, що відображає вигідність або невигідність вкладення грошових коштів в країну» [9]. Авторки демонструють структурований підхід до аналізу наявних у літературі ПІ, виявляючи три основні напрями: 1) на основі цілей інвестора – увага акцентується на економічних інтересах і мотивації інвесторів; 2) акцентується на сукупності базисних фак-

торів – враховуються умови, можливості та обмеження, які впливають на прийняття інвестиційних рішень; 3) на основі доходу та ризику – розглядається залежність між очікуваним прибутком і рівнем ризиків.

З погляду авторів даного дослідження ПІ – це комплексна характеристика об'єкта інвестування (країни, регіону, галузі, підприємства), яка визначає його спроможність мобілізувати та ефективно отримати фінансові, матеріальні та інтелектуальні ресурси для досягнення економічних цілей, збільшення капіталу та розвитку відповідної території або сфери діяльності.

Складники ПІ також залишаються предметом наукових дискусій. Для різних інвесторів структура ПІ може суттєво варіюватися залежно від їхніх пріоритетів, наприклад, для банківської сфери ключовою є платоспроможність підприємства; інституційні інвестори надають перевагу ефективності господарської діяльності (прибутковості активів); фінансові інвестори зосереджуються на здатності проекту генерувати стабільний грошовий потік; стратегічні інвестори враховують фактори розширення ринку, наявності інноваційних технологій і виробничих потужностей.

У контексті нашого дослідження зосередимося на прямих іноземних інвестиціях (ПІІ). Іноземні прямі інвестиції є ключовим показником успішності країни до глобального ринку та активності у сфері міжнародних економічних відносин. Останні дослідження свідчать про поступове зниження інтересу іноземних інвесторів до України (рис. 1).

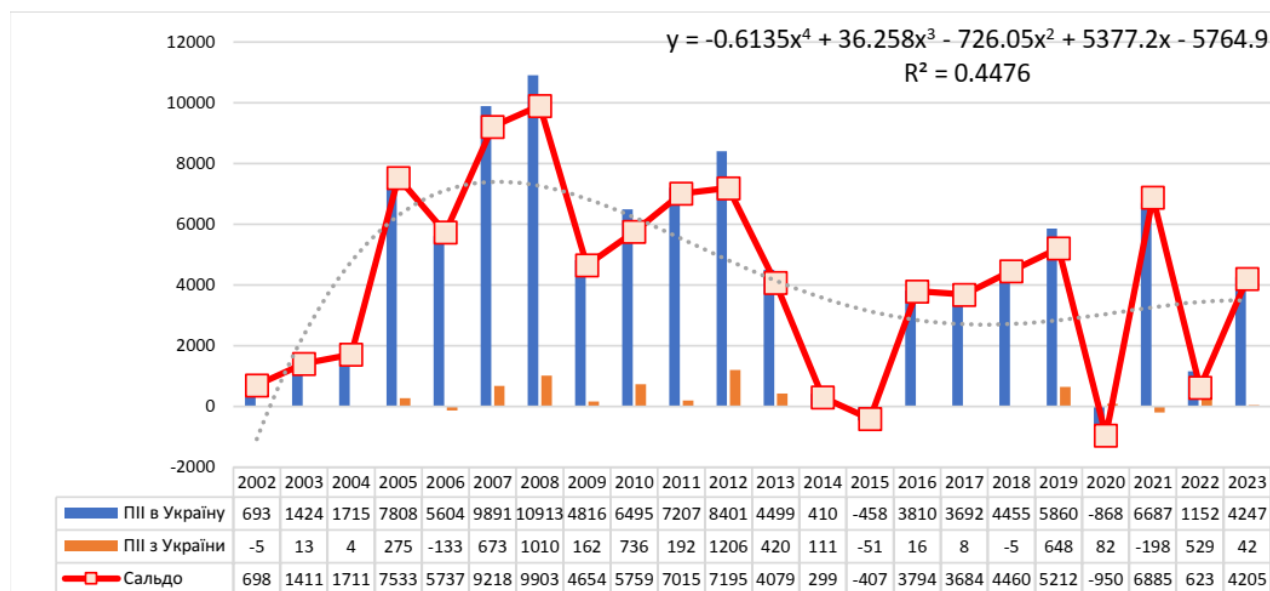

Рис. 1. Динаміка ПІІ в Україні, 2002-2023 рр. [17]

Варто підкреслити провідні позиції промислового сектору, що привертає найбільшу увагу ПІІ з часткою 31 %, сільське, лісове та рибне господарство – 13 %, транспортна галузь, складське господарство, поштова й кур'єрська діяльність – 12,09 % інвестицій

[17]. За оцінками Світового Банку «для реалізації проєктів з відновлення України потрібно 167 млрд. євро прямих іноземних інвестицій та 319 млрд. євро внутрішніх приватних інвестицій» (рис. 2) [10, 11].

Рис. 2. Потреби України у фінансових ресурсах на повсюдну відбудову за 2024-2034 рр., % [17]

Даний обсяг фінансових ресурсів суттєво перевищує ВВП України, що унеможливує оперативну мобілізацію коштів, використаних за рахунок внутрішніх резервів. Забезпечення фінансування масштабних відновлювальних проєктів можливе шляхом залучення приватного капіталу. Варто зазначити, що,

незважаючи на триваючі військові дії, країна продовжує отримувати потоки ПП.

Авторами побудовано кореляційну матрицю взаємозв'язків між змінами ПП в Україні, індексом динаміки ПП та сальдо (див. рис. 3).

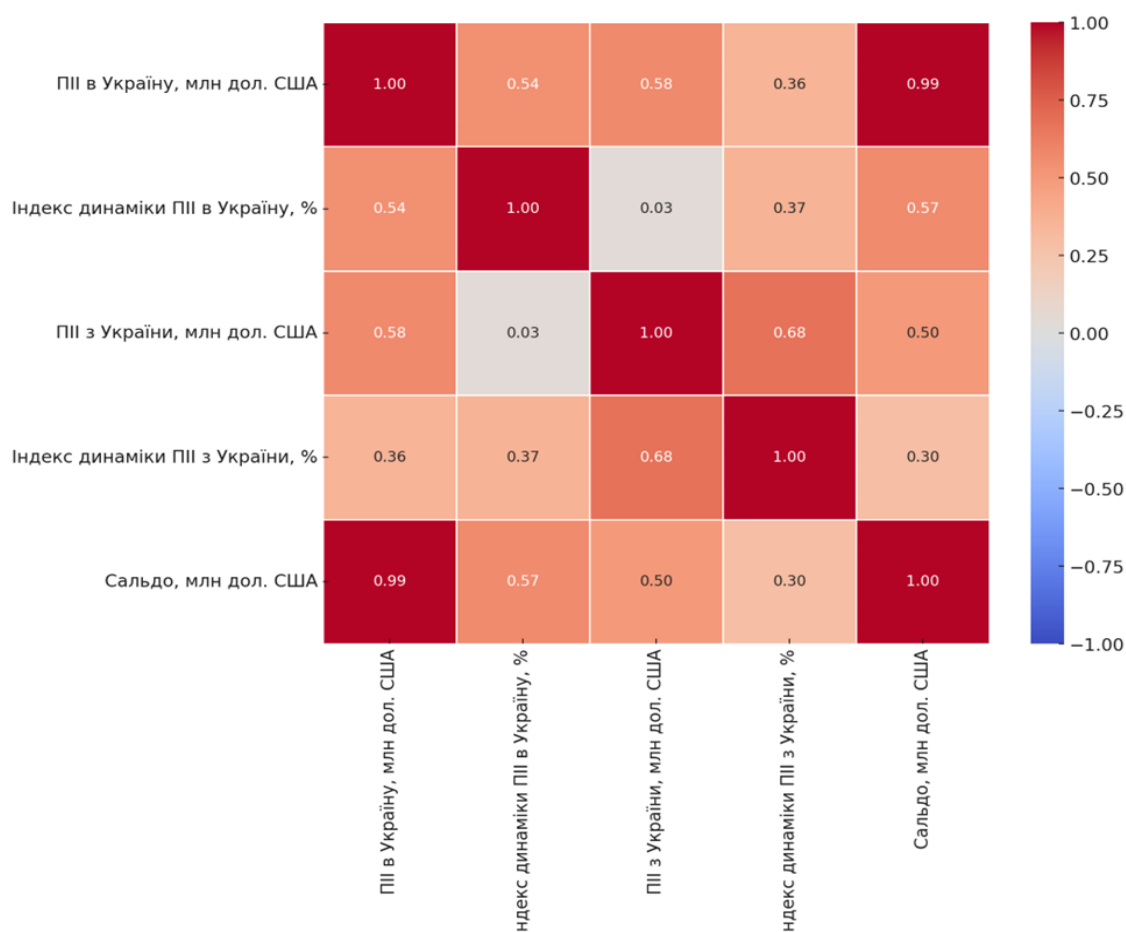

Рис. 3. Кореляційна матриця взаємозв'язків між змінами ПП, індексом динаміки ПП та сальдо в Україні*
*розроблено авторами на базі [10, 11]

З даної матриці констатовано, по-перше, ПП в Україні та сальдо має високу позитивну кореляцію (0,9947), що означає, що підвищення ПП в Україні

тісно пов'язане з покращенням сальдо, по-друге, ПП в Україні та ПП з України є помірною позитивною кореляція (0,5758), що негативно впливає на те, що

більші обсяги ПП в Україні супроводжуються зростанням ПП з України, по-третє, індекс динаміки ПП в Україні та сальдо мають середню позитивну кореляцію (0,5665), що вказує на певний зв'язок між динамікою ПП в Україні і сальдо, по-четверте, індекс динаміки ПП з України, має сильну кореляцію (0,6785) це свідчить, що зміни індексу динаміки ПП з України мають помітний вплив.

Україна залишається головним гравцем на глобальному ринку харчових продуктів, особливо у сегментах зернових, олійних культур, молочної продукції та м'яса [10, 11]. У 2023 р. експорт склав: зернових – 40 млн тонн (10 % світового експорту пшениці); соняшникової олії – 4,5 млн тонн (31 % світового ринку); молочної продукції, включаючи сир та сухе молоко – 350 млн доларів США, м'яса птиці – 450 тис. тонн [10, 11].

У перші місяці війни понад 40 % підприємств на території України припинили свою господарську діяльність, що мало масштабні соціально-економічні наслідки у вигляді масового звільнення та зниження доходу для значної частини працездатного населення. Загальні втрати робочих місць внаслідок агресії РФ оцінюються в 6,5 млн. грн. Зниження рівня економічної активності стало основною причиною скорочення ВВП, зростання рівня безробіття, значних збитків у ключових галузях національної економіки, що потребує значних фінансових вкладень і тривалого процесу відновлення.

Ситуація в харчовій промисловості України є неоднорідною та залежить від регіональних особливостей, західно-центральні області демонструють

стабільне відновлення виробничої активності, що пояснюється географічною віддаленістю від зони бойових дій та здатністю підприємств адаптуватися до нових умов. У той же час дефіцит сировини, зокрема овочів і фруктів, які традиційно постачалися з південних регіонів країни, змусив виробників застосовувати стратегії диверсифікації. Наприклад, сокоперибний завод на Рівненщині успішно переорієнтував свою виробничу лінію на випуск м'ясних консервів, частина з яких постачається для забезпечення потреб Збройних Сил України. У прифронтових регіонах ситуація значно гірша, де багато підприємств змушені призупинити або обмежити свою діяльність через безпосередню загрозу для працівників та знищення виробничих потужностей. Виробництво соняшникової олії в Україні знизилося до 30-40 % від довоєнного рівня через проблеми з експортом та зниженням виробничих обсягів [13, 14].

Від початку військового конфлікту представники харчової промисловості продемонстрували справжні оптимістичні оцінки щодо стану ділового середовища та фінансово-економічної ситуації на підприємствах, що підтримується іншими секторами економіки. У травні-червні 2022 р. харчова галузь перебувала в загальному песимістичному тренді щодо загальнооекономічної ситуації, з липня 2022 року спостерігалось поступове відновлення оптимістичного тренду. Наприкінці вересня 2022 р. оцінка ділового середовища в галузі досягла значення -0,04, що значно покращилося порівняно з середнім рівнем оцінки промисловості, яка становила -0,23 (див. рис. 4).

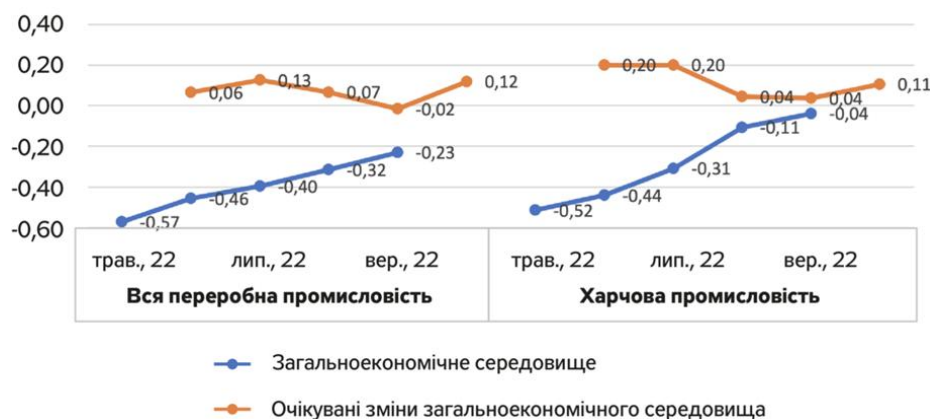

Рис. 4. Індеси загальнооекономічного середовища, 2022 р. [15]

Представники харчової промисловості показали значно більші позитивні оцінки поточної фінансово-економічної ситуації на своїх підприємствах порівняно з іншими секторами економіки. У травні 2022 р. індекс оцінки фінансового становища для всієї промисловості становив -0,39, у той час як для харчової галузі цей показник був значно кращим і дорівнював -0,14. З початку літа 2022 року харчова промисловість змогла досягти позитивної оцінки – +0,08 у вересні 2022 року, тоді як середнє значення для всієї країни було від'ємним і стало -0,11 (див. рис. 5) [15].

«Експортний потенціал харчової промисловості не зазнав значного спаду. Станом на вересень 2022 р. 54 % підприємств галузі не припиняло експорт своєї продукції, ≈ 15 % не змогли відновити експортну діяльність» [15]. Враховуючи позитивну динаміку, харчові підприємства стикаються з серйозними логістичними проблемами, зокрема в процесі експорту. Найбільш актуальні, пов'язані з тривалими чергами на західних кордонах, блокадою морських портів. Однак, незважаючи на ці перепони, харчова промисловість є найменш постраждалою від зниження попиту на продукцію на зовнішніх ринках.

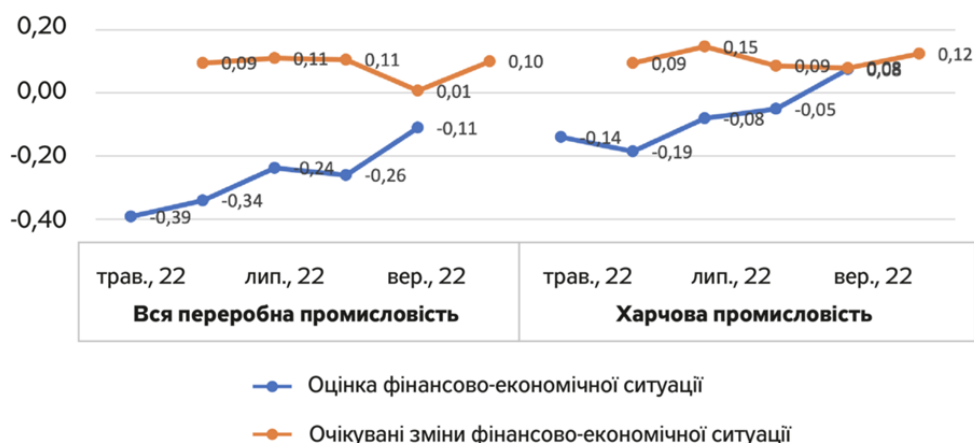

Рис. 5. Індекси фінансово-економічної ситуації на підприємствах [15]

Незважаючи на військові дії, Україна поставила перед собою сміливу, але досягну мету – до 2032 р. здійснити «інвестиційний» прорив та стати країною з розвинутою економікою. Для залучення іноземних інвесторів була створена унікальна е-платформа «Advantage Ukraine», на якій «розміщено ≈ 750 проєктів кошторисною вартістю 2,36 трильйона гривень» [18].

Офіційний план відбудови України характеризується значною концентрацією проєктів у різних секторах економіки. Міністерство розвитку громад, території та інфраструктури надало до цього плану 97 ініціатив на загальну суму 434 млн. грн. Водночас за обсягом фінансових запитів лідирує Міністерство енергетики, яке для реалізації 44 стратегічних проєк-

тів залучить 1,14 трлн. грн. [18]. Фінансову зацікавленість до відновлення демонструють обласні адміністрації, зокрема Чернівецької, Київської, Миколаївської, Хмельницької, Запорізької, Закарпатської та Львівської областей. Проте така географічна структура фінансових заявок може стати предметом дискусій щодо справедливого розподілу ресурсів, т. я. масштаби руйнувань у Чернівецькій області та на Донеччині суттєво відрізняються [18]. «Серед ключових енергетичних ініціатив варто виокремити будівництво 3-го та 4-го енергоблоків Хмельницької АЕС з орієнтовною вартістю 134,1 млрд. грн.» [18]. На рис. 6 відображено фінансування ключових транспортних проєктів в Україні, зокрема прикордонної інфраструктури та реконструкції аеропортів.

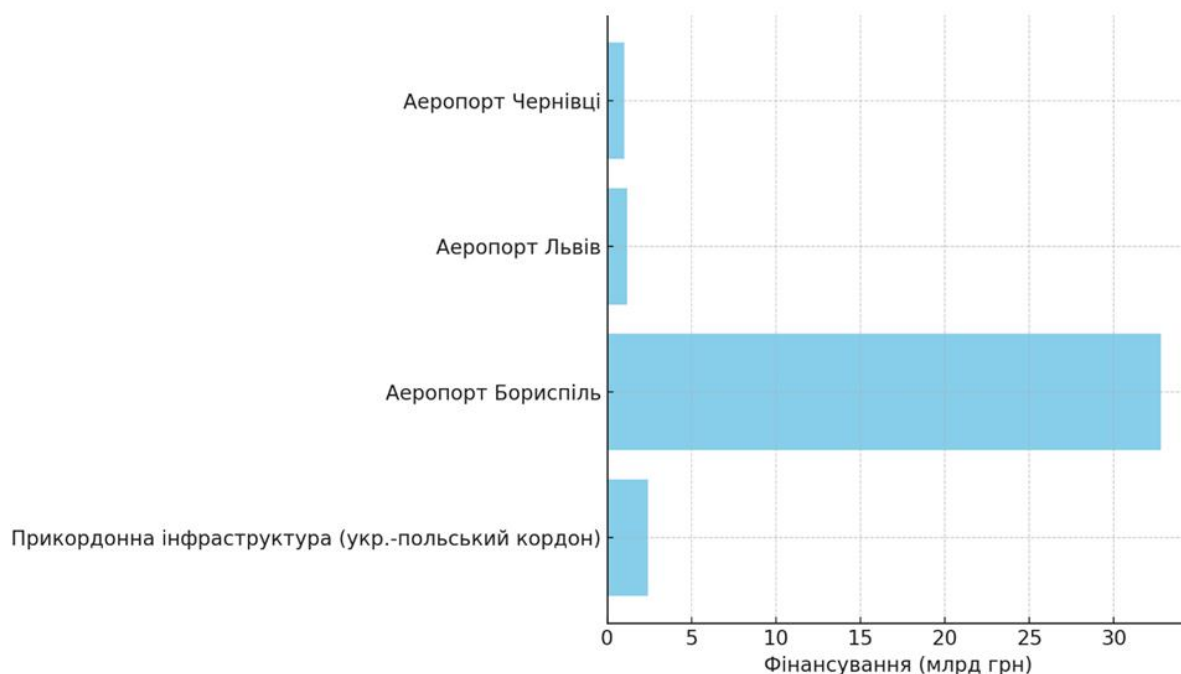

Рис. 6. Фінансування ключових транспортних проєктів в Україні, зокрема прикордонної інфраструктури та реконструкції аеропортів*

*побудовано авторами на основі [18]

Багато європейських країн висловили намір взяти участь у програмі відновлення (реконструкції) України. Для реалізації цієї мети необхідно розробити ефективну модель залучення іноземних інвестицій. Офіційні дослідження показують, що основними генераторами приватного та змішаного інвестування в українську економіку є підприємства, фонди, комерційні банки України, США, Естонії, Польщі, Австрії, Канади, Великої Британії, Німеччини та інших країн, а також міжнародні фінансові інституції. Німецькі дослідники провели глибокий аналіз перспектив міжнародного інвестування в українську економіку, зокрема в рамках підготовки плану Маршала, включаючи створення спеціальних фондів підтримки інвесторів. Україна вже досягла певного прогресу в удосконаленні своєї інвестиційної політики та запровадила реформи, спрямовані на покращення бізнес-клімату та залучення інвестицій. Вона має переглянути свій підхід до створення привабливого для інвесторів іміджу.

На шляху залучення іноземних інвестицій в українські харчові підприємства існують значні перешкоди: нерозвинута ринкова інфраструктура, нестабільна законодавча та фінансово-кредитна системи, непрозорість процесів повернення ПДВ, низький рівень захисту прав власників. Підвищуючи свою інвестиційну привабливість, підприємства розв'язує ряд важливих завдань, зокрема, модернізацію матеріально-технічної бази, збільшення випуску конкурентоспроможної продукції та розширення асортименту, впровадження інноваційних технологій, застосування безвідхідних та маловихідних технологій, випуск продуктів, що відповідають світовим стандартам якості та потребам споживачів.

Н. Коваль, на основі дослідження інтегральних показників ІІ підгалузей харчової промисловості, згрупувала підприємства галузі за рівнем інвестиційної привабливості (рис. 7) [16].

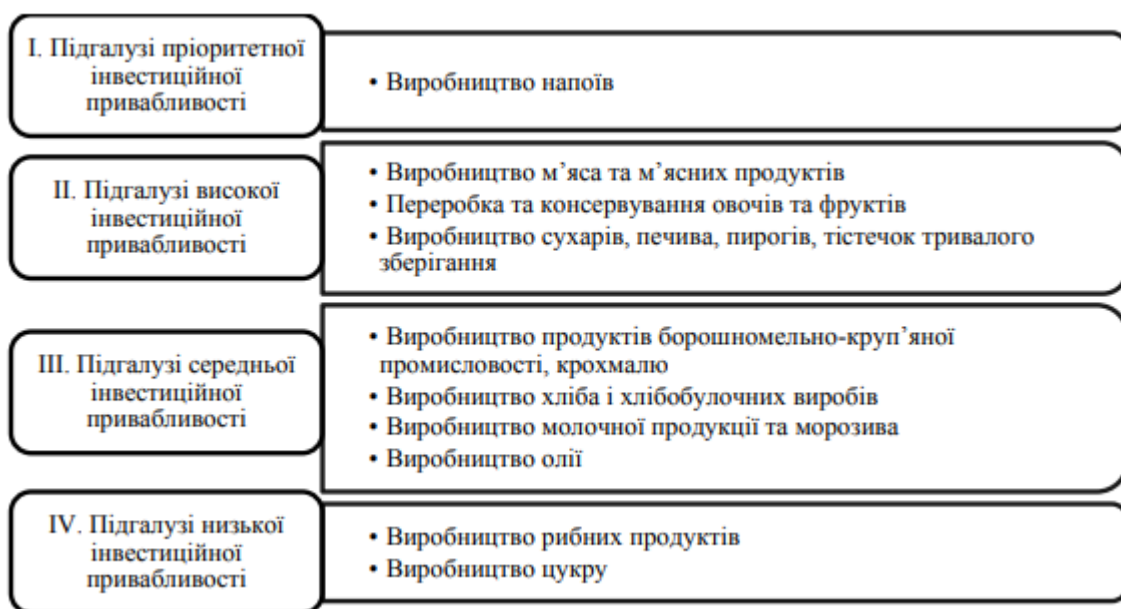

Рис. 7. Групування підгалузей харчової промисловості за рівнем інвестиційної привабливості [16]

Аналіз джерел, щодо залучення інвестицій у повоєнне відновлення України, власні наукові пошуки авторів дали змогу сформулювати основні гіпотези

щодо перспектив розвитку інвестиційної привабливості держави (див. табл. 1).

Таблиця 1

Гіпотези щодо перспектив розвитку інвестиційної привабливості держави*

Гіпотеза	Рішення	Ключові підходи до стимулювання, розвитку та підтримки ІІІ:
<i>Інвестиції в українську економіку в післявоєнний період можуть стати основним чинником її відновлення та розвитку, за умов належного управління інвестиційним середовищем, адаптації зарубіжного досвіду до національних умов та створення стабільних фінансових механізмів для іноземних інвесторів.</i>		
Адаптація міжнародного досвіду до українських реалій	Проведення поглибленого аналізу досвіду країни, що пережили подібні економічні труднощі, врахування ключових факторів успіху, які можуть бути адаптовані до України. Розробка стратегії, які враховують економічні, географічні та ресурсні умови для уникнення прямого копіювання іноземних практик.	Визначення пріоритетів та координація з міжнародними партнерами: формування спільних стратегічних напрямів ІІІ. Адаптація державних інвестиційних програм до динаміки індексу інвестиційної привабливості України та інвестиційних пріоритетів.

Продовження табл.1

Гіпотеза	Рішення	Ключові підходи до стимулювання, розвитку та підтримки ПП:
Залучення іноземних інвестицій	Розробка інвестиційної програми, орієнтованої на інтереси інвесторів, забезпечення стабільності та прозорості економічного середовища. Пільгові умови для інвесторів (податкові канікули, державні гарантії, створення інвестиційних фондів). Залучення міжнародних фінансових установи для забезпечення відновлення країни.	Співпраця з ЄС та країнами-членами: розробка спільних стратегій розвитку, спрямованих на підтримку галузей із високим інвестиційним потенціалом. Визначення напрямків співпраці між Україною та європейськими партнерами для інтеграції у спільний ринок.
Розвиток інвестиційної інфраструктури	Покращення інфраструктури, зокрема у сферах енергетики, транспорту, цифрових технологій. Створення інвестиційних хабів та кластерів для залучення міжнародного капіталу, в стратегічні сектори національної економіки.	Забезпечення прозорості та стабільності бізнес-середовища: гармонізація національного законодавства зі світовими стандартами ведення бізнесу. Гарантування невторчання державних структур у діяльність підприємств, створення передбачуваних умов для бізнесу.
Підвищення інвестиційної привабливості регіонів	Ідентифікація найбільш перспективних регіонів для інвестицій, враховуючи ступень районування у ході бойових дій, наявність ресурсів, інфраструктуру та ринки збуту. Впровадження спеціальних інвестиційних програм розвитку регіонів, пільгові умови, фінансування інфраструктурних проєктів та створення сприятливого бізнес-середовища.	Розробка національних методик оцінки інвестиційної привабливості регіонів, галузей та підприємств України, підвищення інвестиційного потенціалу.
Створення сприятливого бізнес-середовища для іноземних інвесторів	Спрощення адміністративних процедур для іноземних компаній та підприємств, зокрема через зменшення бюрократії та зручнішу реєстрацію бізнесу. Забезпечення правової визначеності та стабільності для інвесторів, зокрема через вдосконалення законодавства, що регулює інвестиційну політику.	Імплементация міжнародного досвіду в національну практику: використання відомих у світі підходів до стимулювання інвестицій, які зрозумілі зарубіжним інвесторам. Запровадження відповідних стимулів та методів у національну економічну практику.
Розробка методології для оцінки інвестиційної привабливості	Оновлення методологічних підходів до оцінки інвестиційної привабливості окремих секторів економіки, регіонів та проєктів, щоб забезпечити інвесторам точну, релевантну інформацію для прийняття рішень. Визначення ключових критеріїв для оцінки привабливості та ризиків інвестицій, враховуючи сучасні економічні умови та тренди на глобальних ринках.	Гарантії для інвесторів: надання правового захисту інвесторам, включаючи державні гарантії на інвестиції. Покращення умов страхування ПП та розвиток державно-приватного партнерства.
Координація інвестиційних потоків	Формування механізму координації інвестиційних потоків, задля забезпечення їх ефективного розподілу за галузями та регіонами. Забезпечення взаємодії між державними, місцевими органами та приватними інвесторами для створення єдиного інвестиційного простору в Україні	Дерегуляція бізнес-середовища: прискорення бюрократичних процедур у реєстрації бізнесу та звітності. Створення сприятливих умов для розвитку підприємництва шляхом усунення адміністративних бар'єрів.

*розроблено авторами

Резюмуючи можна констатувати – післявоєнний період відкриває унікальні можливості для залучення ПП, які здатні стати потужним двигуном економічного зростання та модернізації. Для ефективного базового залучення інвестицій потрібно ство-

рити сприятливе середовище, яке здійснюється на прозорих правилах, захисту прав інвесторів, мінімізації бюрократії та гармонізації законодавства зі світовими стандартами. Поглиблення інтеграції з ЄС та іншими міжнародними організаціями стимулює роз-

виток стратегічних галузей, підвищенню інвестиційної привабливості та стабільності. Український уряд повинен виступати за гарантію стабільності, забезпечуючи правовий захист інвесторів, страхування ПП та розвиток державно-приватного партнера

Висновки та перспективи подальших досліджень. В результаті проведеного дослідження запропоновано сучасний погляд на проблему інвестиційної привабливості України в контексті повоєнного відновлення, який поєднує теоретичний аналіз із практичними рекомендаціями, які можуть бути корисними для уряду, інвесторів та бізнес-спільноти. Підкреслюється стратегічне значення інвестицій для відновлення економіки України, зокрема харчової галузі, та пропонує низку практичних рекомендацій щодо мінімізації ризиків та стимулювання інвестиційної активності.

У дослідженні, харчова промисловість, визначена як одна з ключових галузей для відновлення економіки України. Доведено, що прямі іноземні інвестиції є інструментом для відновлення харчової

промисловості, забезпечуючи доступ до капіталу, технологій та міжнародних ринків.

Запропоновано створення комплексної стратегії розвитку для кожного підприємства та галузі в цілому. Наголошено, на необхідності зосередження на розвитку автоматизації, оптимізації ланцюгів постачання, впровадженні стратегії сталого розвитку. Акцентовано, що Україна залишається конкурентоспроможним гравцем на світових ринках у сегментах зернових, олійних культур, молочної продукції та м'яса, а збереження та розвиток експортного потенціалу є ключовим завданням.

Перспективи подальших досліджень, на думку авторів, повинні бути направлені на дослідження впливу міжнародних стандартів на інвестиційну привабливість, адаптацію підходів до залучення інвестицій, використаних іншими країнами в умовах постконфліктного відновлення, дослідження можливостей впровадження технологій Industry 4.0 у харчове виробництво, аналіз потенціалу для розвитку органічного виробництва та його інвестиційної привабливості.

Література

1. Долінський Л. Б., Рибачок О. С. Кореляційно-регресійний аналіз інвестиційної привабливості АПК // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет. Тернопіль: Видав.-поліграф. центр «Економічна думка», 2016. Т. 24. № 1. С. 30- 37.
2. Стащук О., Деркач О., Лозовик В. Інвестиційний клімат України та напрями його покращення // Економічний часопис-Волинського національного університету імені Лесі Українки. 2023. № 1 (33). С. 52-60. doi: 10.29038/2786-4618-2023-01-52-60
3. Жовнірич Я. Ф, Гусев В. О. Удосконалення механізму формування інвестиційного клімату у сфері агропромислового комплексу України // Публічне управління та регіональний розвиток. 2022. № 18. С. 1079-1100. doi: 10.34132/pard2022.18.05
4. Панкова, Л. І., Камалова-Кутинець, О. М. Аналіз тенденцій та перспектив залучення іноземних інвестицій в умовах економіки війни // Проблеми сучасних трансформацій. Сер. Економіка та управління. 2022. № 6. URL: <https://reicst.com.ua/pmt/article/view/2022-6-03-02> doi: 10.54929/2786-5738-2022-6-03-02 (дата звернення: 20.10.2024)
5. Про затвердження Методики інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій: наказ Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 23 лютого 1998 року № 22. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/REG2654> (дата звернення: 20.10.2024)
6. Зеленьяк Я. 5 історій економічного успіху після війни: світовий досвід для України. *LB.ua*: [веб-сайт]. URL: https://lb.ua/economics/2022/04/13/513199_5_istoriy_ekonomichnogo_uspihu_pislya.html (дата звернення: 20.10.2024)
7. Investments in Ukraine and economic recovery. *Ministry of Economy of Ukraine*: [website]. 2024. URL: <http://surl.li/shsrhk> (дата звернення: 20.10.2024)
8. Koreniuk P., Kopyl O. Conceptual approaches and methods for determining the investment attractiveness of the national economy // *Economic journal of Lesya Ukrainka Volyn National University*. 2018. Iss. 2. P. 56-62. URL: <https://echas.vnu.edu.ua/index.php/echas/article/view/320/271> doi: 10.29038/2411-4014-2018-02-56-62 (дата звернення: 20.10.2024)
9. Nikolchuk Yu., Lopatovska O. Investment attractiveness of Ukraine: trends, problems and solution key vectors // *Innovation and Sustainability*. 2023. Vol. 1. P. 164-175. URL: <https://ins.vntu.edu.ua/index.php/ins/article/view/158/159> (дата звернення: 20.10.2024)
10. Виробництво у харчовій промисловості зросло на 15% завдяки високому врожаю олійних – Держстат. *Latifundist.com*: [веб-сайт]. URL: <https://latifundist.com/novosti/64190-virobnitstvo-u-harchovij-promislovosti-zroslo-na-15-zavdyaki-visokomu-vrozhayu-olijnih--derzhstat> (дата звернення: 22.10.2024)
11. Світові ціни на продовольство в грудні знизилися на 10% – FAO. *Економічна правда*: [веб-сайт]. URL: <http://surl.li/nlmvkh> (дата звернення: 22.10.2024)
12. European business association. Index investment attractions Ukraine. *EBO*: [website]. URL: <https://eboworldwide.eu/ebo-details/50/> (дата звернення: 22.10.2024)
13. Огляд впливу війни на промисловість України та прогноз перспектив в економіці. *Український союз промисловців і підприємців*: [веб-сайт]. URL: <https://uspp.ua/> (дата звернення: 22.10.2024)

14. М'ясна лавка: що відбувається з цінами на м'ясо та чого очікувати далі. *Agroreview*: [веб-сайт]. URL: <https://agroreview.com/content/myasna-lavka-shho-vidbuvayetsya-z-czinamy-na-myaso-ta-chogo-ochikuvaty-dali/> (дата звернення: 22.10.2024)
15. Харчова галузь найкраще зберігає свій потенціал і годує не лише громадян, а й економіку країни під час війни. *Спілка молочних підприємств України*: [веб-сайт]. URL: <http://surl.li/qxhjcb> (дата звернення: 22.10.2024)
16. Перегуда Р. В., Стасюк Ю. М. Інвестиційна привабливість підприємств харчової промисловості // *Економіка і суспільство*. 2018. Вип.17. С. 314-321. https://economyandsociety.in.ua/journals/17_ukr/46.pdf (дата звернення: 22.10.2024)
17. Савченко М. В., Степанюк В. Л. Залучення іноземних інвестицій в економіку України: тенденції, проблеми та перспективи повоєнного відновлення // *Actual problems of economics*. 2024. № 6 (276). doi: 10.32752/1993-6788-2024-1-276-6-15
18. Верстюк І. Повоєнна відбудова України: косметичний ремонт чи створення нової економіки. *Hromadske*: [веб-сайт]. URL: <https://hromadske.ua/ekonomika/232589-povoyenna-vidbudova-ukrayiny-kosmetychnyy-remont-chy-stvorennia-novoyi-ekonomiky> (дата звернення: 22.10.2024)

Стаття надійшла 7.11.2024

Стаття прийнята до друку 21.11.2024

Доступно в мережі Internet 20.12.2024

Sedikova I.

Doctor of Economics, Professor
Head of Department of Management and Logistics
E-mail: irina-sedikova@ukr.net
ORCID ID: 0000-0001-5684-6927

Savenko I.

Doctor of Economics, Professor
Department of Management and Logistics
E-mail: iisavenko52@ukr.net
ORCID ID: 0000-0001-7901-6360

Sedikov D.

Ph.D., Assistant
Department of Economic Theory and Financial and Economic Security
Odesa National University of Technology
Kanatna str., 112 Odesa, Ukraine, 65039
E-mail: sedikov94@ukr.net
ORCID ID: 0000-0001-7706-2881

INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF FOOD ENTERPRISES OF UKRAINE IN THE POST-WAR PERIOD

The article is devoted to the study of the investment attractiveness of food enterprises of Ukraine in the post-war period. Taking into account the significant socio-economic challenges caused by military aggression, the potential of the food industry and its role in economic recovery and ensuring food security have been analyzed. Particular attention has been paid to determining the factors that stimulate or support investment activity, in particular, the modernization of production facilities, the introduction of the latest technologies and the diversification of the product range to increase export potential. The work focuses on the importance of attracting foreign direct investment as a key tool for overcoming economic challenges, ensuring access to capital, innovative technologies and international markets. The main risks associated with investing in the industry have been identified, including political instability, logistical problems, shortage of raw materials and infrastructure constraints. The scientific novelty consists in the development of a comprehensive approach to assessing the investment attractiveness of the food industry. The ways to minimize risks through the implementation of sustainable environmental and social practices, adaptation of international experience to Ukrainian realities have been proposed. The results of the study demonstrate that the food industry remains one of the least affected sectors of the economy and retains significant export potential. It has been proposed to improve the business environment, including the harmonization of legislation with global standards, the development of infrastructure and the introduction of incentives for investors. It has been concluded that the integration of global trends in the industry, optimization of supply chains, as well as the use of innovative solutions create additional opportunities for attracting foreign capital and contribute to the recovery of the Ukrainian economy. The obtained results can be useful for government institutions, businesses, international investors and researchers working on investment strategies for the economic recovery of Ukraine.

Key words: investment, investment attractiveness, food industry, post-war period, modernization, export potential, risks.

References

1. Dolinskyi, L. B., & Rybachok, O. S. (2016). Koreliatsiino-rehresiyni analiz investytsiinoi pryvablyvosti APK. *Ekonomichnyi analiz*, 24(1), 30-37.
2. Stashchuk, O., Derkach, O., & Lozovyyk, V. (2023). Investytsiyni klimat Ukrainy ta napriamy yoho pokrashchennia. *Ekonomichnyi chasopys Volynskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky*, 1(33), 52-60. doi: 10.29038/2786-4618-2023-01-52-60
3. Zhovnirchuk, Ya. F., & Husiev, V. O. (2022). Udoskonalennia mekhanizmu formuvannia investytsiinoho klimatu u sferi ahropromysloвого комплексу Ukrainy. *Publichne upravlinnia ta rehionalnyi rozvytok*, 18, 1079-1100. doi: 10.34132/pard2022.18.05
4. Pankova, L. I., & Kamalova-Kutynets, O. M. (2022). Analiz tendentsii ta perspektyv zaluchennia inozemnykh investytsii v umovakh ekonomiky viiny. *Problemy suchasnykh transformatsii. Ser. Ekonomika ta upravlinnia*, 6. <https://reicst.com.ua/pmt/article/view/2022-6-03-02> doi: 10.54929/2786-5738-2022-6-03-02 (Retrieved October 20, 2024)
5. *Pro zatverdzhennia Metodyky intehranoi otsinky investytsiinoi pryvablyvosti pidpriemstv ta orhanizatsii: nakaz Ahentsva z pytan zapobihannia bankrutsstvu pidpriemstv ta orhanizatsii vid 23 liutoho 1998 roku № 22*. <https://ips.ligazakon.net/document/REG2654> (Retrieved October 20, 2024)
6. Zeleniak, Ya. 5 istorii ekonomichnoho uspihu pislia viiny: svitovy dosvid dlia Ukrainy. LB.ua. https://lb.ua/economics/2022/04/13/513199_5_istoriy_ekonomichnogo_uspihu_pislya.html (Retrieved October 20, 2024)
7. *Investments in Ukraine and economic recovery*. Ministry of Economy of Ukraine. (2024). <http://surl.li/shsrhk> (Retrieved October 20, 2024)
8. Koreniuk, P., & Kopyl, O. (2018). Conceptual approaches and methods for determining the investment attractiveness of the national economy. *Economic journal of Lesya Ukrainka Volyn National University*, 2, 56-62. <https://echas.vnu.edu.ua/index.php/echas/article/view/320/271> (Retrieved October 20, 2024)
9. Nikolchuk, Yu., & Lopatovska, O. (2023). Investment attractiveness of Ukraine: trends, problems and solution key vectors. *Innovation and Sustainability*, (1), 164-175. <https://ins.vntu.edu.ua/index.php/ins/article/view/158/159> doi: 10.31649/ins.2023.1.164.175 (Retrieved October 20, 2024)
10. *Vyrobnytstvo u kharchovii promyslovosti zroslo na 15% zavdiaky vysokomu vrozhaiu oliinykh – Derzhstat*. Latifundist.com. <https://latifundist.com/novosti/64190-virobnitstvo-u-harchovij-promislovosti-zroslo-na-15-zavdyaki-visokomu-vrozhayu-olijnih--derzhstat> (Retrieved October 22, 2024)
11. *Svitovi tsiny na prodovolstvo v hrudni znyzylysia na 10% – FAO*. Ekonomichna pravda. <http://surl.li/nlmvkh> (Retrieved October 20, 2024)
12. *European business association. Index investment attractions Ukraine*. EBO. <https://eboworldwide.eu/ebo-details/50/> (Retrieved October 22, 2024)
13. *Ohliad vplyvu viiny na promyslovist Ukrainy ta prohnoz perspektyv v ekonomitsi*. Ukrainskyi soiuz promyslovtsiv i pidpriemstiv. <https://uspp.ua/> (Retrieved October 22, 2024)
14. *M'iasna lavka: shcho vidbuvaietsia z tsinamy na m'iaso ta choho ochikuvaty dali*. Agreview. <https://agreview.com/content/myasna-lavka-shho-vidbuvayetsya-z-czinamy-na-myaso-ta-chogo-ochikuvaty-dali/> (Retrieved October 22, 2024)
15. *Kharchova haluz naikrashche zberihaie svii potentsial i hoduie ne lyshe hromadian, a y ekonomiku krainy pid chas viiny*. Spilka molochnykh pidpriemstv Ukrainy. <http://surl.li/qxhjcb> (Retrieved October 22, 2024)
16. Perehuda, R. V., & Stasiuk, Yu. M. (2018). Investytsiina pryvablyvist pidpriemstv kharchovoi promyslovosti. *Ekonomika i suspilstvo*, 17, 314-321. https://economyandsociety.in.ua/journals/17_ukr/46.pdf (Retrieved October 22, 2024)
17. Savchenko, M. V., & Stepaniuk, V. L. (2024). Zaluchennia inozemnykh investytsii v ekonomiku Ukrainy: tendentsii, problemy ta perspektyvy povoiennoho vidnovlennia. *Actual problems of economics*, 6 (276). doi: 10.32752/1993-6788-2024-1-276-6-15
18. Verstiuk, I. *Povoienna vidbudova Ukrainy: kosmetychnyi remont chy stvorennia novoi ekonomiky*. Hromadske. <https://hromadske.ua/ekonomika/232589-povoyenna-vidbudova-ukrayiny-kosmetychnyy-remont-chy-stvorennia-novoyi-ekonomiky> (Retrieved October 22, 2024)

Received 7 November 2024

Approved 21 November 2024

Available in Internet 20.12.2024

Цитування згідно ДСТУ 8302:20

Седікова І.О., Савенко І.І., Седіков Д.В. Інвестиційна привабливість харчових підприємств України в післявоєнний період // Економіка харчової промисловості. 2024. Т.16, вип. 4. С. 36-46. doi 10.15673/fie.v16i4.3063

Cite as APA style citation

Sedikova, I., Savenko, I., & Sedikov, D. (2024). Investment attractiveness of food enterprises of Ukraine in the post-war period. *Food Industry Economics*, 16(4), 36-46. doi 10.15673/fie.v16i4.3063